

УДК 811.161.2'282.2

А. П. Романченко,

к. філол. н., доц.,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри української мови

ГОВІРКА СЕЛА БАНДУРОВЕ ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Говірку села Бандурове, яка належить до подільського говору, схарактеризовано на різних мовних рівнях української мови. Описано її фонетичні, морфологічні та лексико-семантичні особливості. Головну увагу акцентовано на лексико-семантичному рівні говірки. Специфіку вказаного села продемонстровано на прикладі сільськогосподарської лексики. Розглянуто деякі назви, пов'язані з городництвом.

Ключові слова: говір, говірка, специфіка, Бандурове, сільськогосподарська лексика, городні культури.

Гайворонщина має давню історію. Вона починається, за свідченням археології, у IV тисячолітті до н. е. Першою археологічною культурою на території району була Буго-Дністровська (II половина VI – початок IV тисячоліття до н. е.). Це перша землеробська культура на території України. Вона поступово асимілюється з трипільською (IV – III тисячоліття до н. е.), на зміну останній приходить ямна або давньоямна культура. Також археологи стверджують, що на території краю існувала сабатинівська, чорноліська, землеробська, черняхівська археологічна культури. Поселення черняхівців найбільш масові на території Гайворонщини. У VI – VII століттях тут проживало плем'я давніх слов'ян, яке вчені відносять до пеньківської археологічної культури. У IX столітті територія входила до складу Київської Русі, потім стала частиною Галицько-Волинського князівства, згодом вона була під владою Золотої Орди. У XVI столітті з'являється так зване Поділля, у східній частині якого знаходиться нинішня Гайворонщина. Воно входило до складу Подільського улусу Золотої Орди, потім було частиною Великого Литовського князівства (з 1362 до 1569 р.). Після Люблінської унії (1659 р.) землі краю ввійшли до складу Брацлавського воєводства. У 1793 р. Гайворонщину приєднано до Росії у складі Брацлавського намісництва (1793 – 1796 рр.), потім вона увійшла до Гайсинського, Ольгопільського та Балтського повітів Подільської губернії. [9, с. 154-157].

Гайворонський район розташований на заході Кіровоградської області. Він межує із Савранським і Балтським районами Одеської області, Бершадським – Вінницької області, Уманським – Черкаської області, Улянівським – Кіровоградської області. Крайні точки району: північна – с. Вікнина, південна – с. Чемерпіль, східна – с. Таужне, західна – с. Котовка. Село Бандурове знаходиться у південно-західній частині Гайворонського району.

Бандурове – село, що колись належало до Балтського повіту Подільської губернії, розташоване на річці Яланець, за 15 км на південь від Гайворона. Виникло воно на початку XVIII століття. За переказами, село Бандурове отримало назву від імені першого поселенця, який мав тут хутір. По сусідству господарювали Наливайко, Гудим, Черепіт, Малаков, Палій, Білоус, Крамар, які мали по 6-8 десятин землі. Згодом утворилося три поселення: Старо-Бондурово, Наливайківка, Гудимівка. Хутори об'єднались в один населений пункт під назвою Бондурово (пізніше Бандурове) [8, с. 196].

Мета статті – схарактеризувати особливості говірки с. Бандурове Гайворонського району Кіровоградської області як частини подільського говору південно-західного наріччя, звернувши увагу на ті риси говірки, що відрізняють її від норм сучасної української літературної мови. Об'єктом дослідження відповідно обрано говірку вказаного села. Предмет дослідження – фонетичні, морфологічні та деякі лексичні особливості говірки с. Бандурове.

Говірка села належить до південно-західного наріччя, яке об'єднує старожитні говори. Історія південно-західного регіону України була нелегкою. Його територія у різний час належала до різних держав, що спричинило помітні зміни в певних зонах південно-західного наріччя під впливом інших мов, зумовило значну його діалектну диференціацію. Вказане наріччя поділяється на галицько-буковинську, карпатську та волинсько-подільську групу говорів. Остання з них

об'єднує волинський та подільський говори, що поширені відповідно на території Волині й Поділля.

Поділля – історико-географічна частина України, яка охоплює територію сучасної Вінницької області, окремих частин Хмельницької, Тернопільської, Одеської, Житомирської, Черкаської, Кіровоградської, Івано-Франківської та Львівської областей. Подільський говір поширений у західних районах Кіровоградської області, зокрема в Гайворонському районі, де знаходиться с. Бандурове. Загалом специфіка подільського говору полягає в тому, що він межує з іншими говорами південно-західного наріччя (наддністрянським, покутсько-буковинським, волинським), із говорами південно-східного наріччя (середньонаддніпряньським і степовим). Із цього випливає, що йому властиві ознаки, притаманні обом цим наріччям.

Вивчення подільського говору починається з II половини XX ст. Виокремлюють кілька етапів в його дослідженні [3]. Спочатку подільський говір вивчали І. М. Вагилевич, Я. Ф. Головацький, К. П. Михальчук, О. О. Потебня (перший етап). У I половині XX ст. (до 1917 р.) лінгвістичний опис говору здійснили Г. К. Голоскевич, О. І. Сорочан, Є. К. Тимченко, Б. М. Яцемирський (другий етап). Третій етап дослідження охоплює II половину XX ст. (С. П. Бевзенко, О. Горбач, П. Ю. Гриценко, Ф. Т. Жилко, Я. В. Закревська, А. М. Залеський, І. Г. Матвіяс, О. С. Мельничук, Г. Ф. Пелих, П. Є. Ткачук, Г. К. Шило та ін.). У вказаний період дослідження подільського говору провадять у різних аспектах: уточнюють межі говору, описують основні риси його на всіх мовних рівнях (фонетичному, лексико-семантичному, фразеологічному, словотвірному, граматичному), здійснюють велику лексикографічну роботу. Четвертий етап вивчення подільського говору [4, с. 9], виокремлений згодом, – це кінець XX – початок XXI століття. У цей час мовознавці плідно займаються опрацюванням лексико-семантичної системи говору, уточнюють його межі та внутрішнє членування, продовжують накопичувати фактичний матеріал (О. М. Вікторіна, І. В. Гороф'янюк, Н. Задорожна, О. В. Заїнчовська, Н. Д. Коваленко, Г. П. Краєвська, Г. І. Мартинова, А. М. Мединський, Т. М. Тищенко, Н. П. Шеремета). Дослідники починають вирізняти в межах подільського говору східноподільські, західноподільські та центральноподільські говірки. Г. Г. Березовська в одній із своїх розвідок розглядає фонетичну та граматичну систему східноподільських говірок, спираючись на дані першого тому Атласу української мови та власні матеріали [2]. Н. Задорожна характеризує лексичну систему одного з найменших населених пунктів, що знаходиться в межах території східнополіських говірок – села Лащівка Голованівського району Кіровоградської області [7], що межує з Гайворонським районом і належить до одного типу говірок.

Говірка – найдрібніша діалектна одиниця, що охоплює мову одного, зрідка кількох однотипних із мовного погляду населених пунктів, між якими немає територіально виражених відмінностей у мові. Вона являє собою цілісне мовне утворення без мовних відмінностей [1, с. 6]. Звернімо увагу на мовну специфіку говірки Бандурового як частини подільського говору південно-західного наріччя.

Відповідно до ознак подільського говору, виокремлених С. П. Бевзенком, П. Ю. Гриценком, Ф. Т. Жилком та І. Г. Матвіясом [1; 5; 6; 11], опишемо

особливості, властиві говірці досліджуваного села, які відрізняються від норм сучасної української літературної мови.

Говірка села характеризується такими фонетичними особливостями:

1) вставний /л/ після губних /в/, /п/ на місці колишнього постконсонантного /j/: *кров'л'анка, здо'ровл'а, ри'пл'ах, ко'ровл'ачий, дири'вл'аний*;

2) вставний /н/ після /м/ перед /а/, що виникло з е носового, яке при переході в а спричинило появу /н/ у препозиції: *м'н'ата, м'н'асо, мн'ач, мн'ах'кий, м'н'ати*;

3) дзвінкі приголосні, крім /г/, у кінці слів зберігають дзвінкість: *д'ід, в'із, дуб, мороз, го'б'ід*; /г/ оглушується: *сн'іх, ни'р'іх, зм'іх, р'іх*;

4) замість /а/ після м'яких /с/ та /ц/ і напівм'якого /в/ у власне кількісних числівниках уживається /і/: *'дев'ім, 'дес'ім, дв'і'нац'ім, ч'і'тирнац'ім / штир'нац'ім, 'двац'ім*';

5) у середині слова дзвінкий приголосний перед глухим завжди оглушується: *'д'ат'ко, грат'ки, 'лошка, 'бапка, с'в'ітки, с'тешка, 'д'ішка, 'в'ішки, пир'іш'ки, голун'ці, со'лоткий, с'тарша д'рушка*;

6) м'який /р/ заступається твердим: *бу'ран, 'расно, ку'ратник, ра'док, бу'рак, ви'черати, рас'ний, рад'но, на'рад, мо'рак, 'курам, за'радне (зарядний пристрій), розра'дитис' (про акумулятор), 'хрукати, га'рачий, го'вору, тра'се, ут'рох, под'в'іра, т'рапка, пра'мий*;

7) протетичний /г/ перед /о/ та /і/ (що може переходити в /и/) в апелятивах та онімах: *го'бора, го'пудало, го'б'ід, го'л'іа, 'гоч'і, гос'л'ін, 'образ, 'гос'ка, го'сет, 'гос'ін, гosci'ледиц'*; *'Гол'ка, Го'лана, Го'верко, Ганд'рей, Га'л'оша, Гил'ко; го'б'ідати, гобруб'ати, гобр'ізати, гоброб'ити, гопт'р'іпатис', 'гохкати, го'рати, гир'жати, 'гикати; гон'до*. Зрідка фіксуються протетичні /в/ та /j/: *в'і'кона, 'рад'іво, Йі'ван, Йі'рина, Рад'і'вон*. Протетичний /г/ також властивий волинським говіркам [6, с. 236];

8) відсутнє подовження приголосних після голосних перед давнім -ьє в іменниках середнього (зрідка жіночого) роду II відміни: *ба'дил'а, на'с'ін'а, ви'с'іл'а, За'вал'а, жи'т'а, прои'чан'а, нати'ран'а* (ліки, якими натирають ушкоджену ділянку тіла), *бура'чин'а, г'іл'аки, ко'р'іна, гарбу'зин'а, с'в'і'дан'а, взу'т'а, р'і'л'а*. Це ознака, яка характерна для інших південно-західних говірок, зокрема наддністрянських [6, с. 236];

9) відсутній перехід передньоязикових приголосних перед колишнім суфіксом /j/ в 1 особі однини дієслів теперішнього часу в африкату чи шиплячий: *'ход'у, 'нос'у, 'вод'у, са'д'у, пла'т'у, 'кос'у, 'міс'у, гро'мад'у, 'кра'с'у, 'прос'у, 'брод'у, с'туд'у, 'лаз'у, ро'с:ад'уйу*;

10) перехід /хв/ та /кв/ у /ф/: *форос'тина, фи'цатис'а, 'ф'іртка, ф'іст, фа'сол'а*;

11) на місці колишньої звукосполуки рь уживається ир: *кир'ниці'а, Йіван'кова кри'ничка, Кир'ничний* (прізвище Криничний);

12) у дієсловах 3 особи однини і множини та 2 особи однини теперішнього часу закінчення -ється [йеца], -ються [йуца] вимовляються без подовження приголосних: *прода'йеці'а, 'робиці'а, 'дивиці'а, см'і'йеці'а, 'св'ітиці'а, 'в'іриці'а, с'вариці'а, зда'йеці'а, бри'кайіці'а, 'бйеці'а, 'кажиці'а, вири'вайіці'а, розмир'зайіці'а; переби'райуці'а, вир'тайуці'а; рои'ч'ісуїїс'а, вми'вайіс'а, вд'і'вайіс'а, рои'ч'і'байіс'а, переби'райіс'а*.

Виразними морфологічними рисами говірки с. Бандурове є такі:

1) іменники середнього роду II відміни й жіночого роду I відміни та іменники давньої основи на приголосний (4 відміна) в орудному відмінку однини мають відповідно закінчення -ом, -ою: *на¹с'ін'ом*, *см'і¹т'ом*, *ви¹с'іл'ом*, *за За¹вал'ом*; *ста¹т'ойу*; *коти¹н'ом*, *ти¹л'ом*;

2) іменники чоловічого й середнього родів II відміни м'якої та мішаної груп мають закінчення -ом, (як у твердій групі): *бори¹чом*, *пле¹чом*, *ко¹р'ін'ом*, *плаш¹чом*, *но¹жом*, а іменники I відміни жіночого роду тих же груп збігаються в граматичних формах з іменниками твердої групи в орудному відмінку однини, маючи закінчення -ою: *ме¹жойу*, *грушойу*, *зим¹л'ойу*;

3) дієслова 3 особи однини теперішнього часу II дієвідміни мають закінчення -ит, на відміну від літературного -ить: *ро¹бит*, *возит*, *спит*, *вчит*, *ро¹дит* (про врожай), *варит*, *пиш¹чит*, *кри¹чит*, *но¹сит*;

4) на місці закінчень 3 особи множини -уть/-ють, -ать/-ять у літературній українській мові в говірці с. Бандурове дієслова закінчуються на -ут, -ат: *п'ють*, *каж¹ут*, *ро¹бл'ат*, *ду¹май¹ут*, *чист'ат*, *гни¹й¹ут*, *сп'і¹вай¹ут*, *на¹л'ат*, *вд'і¹вай¹ут*;

5) майбутній час дієслів недоконаного виду утворюється тільки аналітично: *бу¹ду ро¹бити*, *бу¹деш йі¹хати*, *бу¹дут с'ійати* (що є нормою для літературної мови також);

6) прикметники, присвійні займенники, порядкові числівники у формі жіночого роду в давальному та місцевому відмінках однини мають скорочені закінчення, як і в наддністрянських та в частині південно-східних говірок [6, с. 237]: *моло¹д'і ж'інц'і*, *на зи¹лен'і ма¹шин'і*, *у с'воїй хат'і*, *на чу¹ж'і сторо¹н'і*, *р'ідн'і сист'р'і*, *т'і д'івчин'і*;

7) проста форма вищого ступеня порівняння прикметників і прислівників утворюється за допомогою суфіксів -ішч-/-шч- замість -іш-/-ч- (із -ш-): *до¹рошчий*, *блишчий*, *р'ідн'ішчий*, *вкус¹н'ішчий*, *холод¹н'ішчий*, *ста¹р'ішчий*; *теп¹л'ішче*, *тем¹н'ішче*, *т'ашче*.

Дослідники подільського говору відзначають, що лексика говірок має багато спільного з наддністрянськими, буковинськими, волинськими говірками. Подаємо діалектну лексику, уживану носіями говірки с. Бандурове: *дупки* (хризантеми), *вправ¹л'атися* (поратися по господарству, давати їсти худобі), *гар¹буз* (кавун), *го¹роч:ик* (квітник), *бевз* (бузок), *ко¹рол'* (кріль), *сма¹жен'я* (яечня), *кала¹батина* (калюжа), *ковт¹ки* (сережки), *ли¹гати* (ковтати), *нут¹рак* (внутрішнє сало свині), *пазу¹р'і*, *пан'іс'ц'і* (нігті), *нас'ійа* (гнів), *ро¹спас'і¹йований* (розгніваний), *грасу¹вати* (забруднювати підлогу, наносити бруд), *ча¹ра* (сковорідка), *бара¹бол'ка* (георгіна), *зави¹ванц'і* (написники), *пантру¹вати* (стежити, спостерігати), *гзитис'а* (казитися, пустувати), *ком'ін* (димар), *табл'і* (вила), *ш¹мат'а* (випрані речі), *ф'ірма* (ферма), *йухта* (одне з набору кілець, яке закриває отвір у чавунній плиті, куди кладуть дрова та вугілля), *го¹сел'на* (гусінь). Серед локальної лексики говірки функціонує значна кількість росіянізмів: *д'іван*, *т'іл'і'в'ізор*, *подод'і'йал'н'ік*, *год'і'йало*, *т'іл'і'фон*, *врач*, *бол'н'іца*, *мага¹з'ін*, *ри¹бак*, *кра¹ват'*, *твоз'д'*.

Нижче розглянемо одну з найуживаніших груп лексики – сільськогосподарську лексику, зокрема ту, що пов'язана з городництвом. Населення села активно займається вирощуванням картоплі, плодкових городніх культур, коренеплодів, цибулинних та баштанних культур. Основну площу городу кожного

господаря займає картопля, яку тут називають *кар'тошка*, рідше *бара'бол'а*. Найпоширенішими назвами сортів картоплі є такі: *скорос'п'елка*, *сорокад'н'евка*, *алко'гол'ічка*, *'б'іла*, *'син'а*, *ра'зовка*, *'н'емка*, *кидра'с'анка*, *'розова*, *чир'вона*, *ци'ганка*, *амери'канка*, *'ран'а*, *син'е'гласка*. Розрізняють дрібну й велику за розміром картоплю: *др'іб'на*, *др'іб'нен'ка*; *ви'лика*, *'гарна*, *харчо'ва*, *на хар'ч'і*. Залишену для весняної висадки називають *нас'і'н'ова*, *на на'с'ін'а*, а невелике заглиблення з брунькою на картоплині – *'гочком*, відходи з очищеної картоплі – *шкара'лупами*, *лушпай'ками*, листя й стебла картоплі – *ба'дил'ам*, *'вудин'ам*.

Серед плодкових городніх культур основне місце належить огіркам та помідорам, баклажани й перець вирощують не всі мешканці села. Огірки та помідори тут повсюдно називають *гой'і'рок*, *гой'і'рки*, *гой'і'рочки*, рідше *ог'і'рок*, *ог'і'рки*; *поми'дор*, *поми'дори*, рідше *пом'і'дор*, *пом'і'дори*. Переспілий огірок, залишений на насіння або який використовують як корм для качок, курей, свиней – це *на'с'і'льник*, *жо'натий*, *жоу'т'ак*. Молодий огірок, а також зародок квітки, з якого утворюється плід, називають *'пупл'анок*. Вирощують такі сорти цих культур: *'н'ежсин'кі*, *'ран'і*, *'н'із'н'і*, *а'йакс*, *род'н'і'чок* (огірки); *бан'оч'ки*, *дов'ген'кі*, *к'руглі*, *'жовті*, *'ран'і*, *во'лове 'серце*, *'факел*, *в'йушч'і* (помідори). Вирощені в ящиківі з землею чи в якійсь іншій тарі помідори для висаджування в городі – це *ро'с'ада*.

До цибулинних культур зараховують цибулю й часник. На позначення загальних назв указаних культур використовують ці ж загальновідомі назви. Розрізняють такі сорти цибулі та часнику: *'б'іла*, *'син'а*, *кор'човка*, *дов'ген'ка*, *чор'нушка*, *чир'нушка*, *'с'ійанка*, *'висатки*; *зимо'вий*, *'зимн'ий*, *'йарий*, *'с'ійа'нец'*, *пір*. Листя молодій цибулі називають *'гичка*, *зи'лена ци'бул'а*, *'і'р*, *'і'ра*. Частинами цибулі є *ст'р'ілка* (*ст'релка*, *'дутка*), *го'ловка*, *цибу'лина*. Частинами часника є *'зубчик*, *го'ловка*. Сплетений часник та цибулю для збереження на зиму називають *ві'нок*.

Серед коренеплодів користуються популярністю буряк, редька, редиска, морква, що відповідно в говірці вимовляють як *бу'рак*, *бура'чок*, *'рет'ка*, *ри'д'іска*, *'морква*. Розрізняють цукровий, столовий та кормовий буряки, що відповідає говірковим варіантам *со'лоткий*, *'сахарний*, *'б'ілий*; *сто'ловий*, *чир'воний* (із сортами *про'довгуватий*, *к'руглий*); *кор'мовий* (із сортами *'розовий*, *'жовтий*, *'б'ілий*, *ска'кун*). Листя буряків – *'гичка*. Редиску називають і *'рет'кою*. Сорти редиски та редьки розрізняють за кольором, формою і часом дозрівання: *'б'іла*, *'сина*, *чир'вона*, *дов'ген'ка*; *'ран'а*, *си'ред'н'а*, *'н'із'н'а*, *'чорна*, *'б'іла*, *висн'а'на*, *го'с'ін'а*, *'лет'н'а*. Сорти *'моркви розрізняють такі: 'б'іла*, *'жовта*, *жов'тен'ка*, *ку'цен'ка*, *'довга*, *'репанка*.

Баштанні культури репрезентовані гарбузом, кабачком, кавуном і динєю, у говірці це *ка'бак*, *каба'чок*, *гар'буз* та *'дин'а* відповідно. *Кабаки* бувають *'б'іл'і*, *ра'б'і*, *'чорн'і*, *гарбузи* – *ого'н'ок*, *'б'ілий*, *ра'бий*, *ра'бен'кий*, *'рапчик*, *ту'манчик*, *дині* – *ду'бовка*, *ду'б'івка*, *'репанка*, *кол'госпни'ца*. Гарбуз складається з *кишок*, *каба'кових 'зерн'ат*, *каба'кового на'с'ін'а*, *'б'ілих 'зерн'ат*, *'фостика* і *го'ловки*. Середина кавуна – *вовк*, стебла і листя баштанних культур – *каба'чин'а*; *'вудин'а*.

Отже, описані особливості подільського говору доповнено такими, які властиві говірці села Бандурове Гайворонського району Кіровоградської області, що є частиною Східного Поділля. У говірці села наявні номени на позначення городніх рослин та їхніх частин, притаманні українській літературній мові, а також такі, які мають відмінності від норми. Певні слова на позначення городніх культур та лексики в цілому, зафіксовані в говірці, збігаються з лексикою інших говірок

подільського говору. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в тому, щоб зафіксувати та охарактеризувати не охоплені цією статтею групи сільськогосподарської лексики.

Література

1. Бевзенко С. П. Діалектологія : [навч. посіб.] / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1980. – 247 с.
2. Березовська Г. Східноподільські говірки в контексті подільського говору / Г. Березовська // Філологічний вісник Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини : зб. наук. праць / [відп. ред. Г. І. Мартинова]. – Умань : Візаві, 2012. – Вип. 3. – С. 8-14.
3. Гороф'янюк І. В. До питання історії вивчення подільського говору / І. В. Гороф'янюк // Лінгвістичні читання : зб. наук. ст. / [відп. ред. О. А. Павлушенко]. – Вінниця : Ландо ЛТД, 2011. – Вип. 4. – С. 186-199.
4. Гороф'янюк І. З історії дослідження подільського говору / І. Гороф'янюк, Н. Коваленко, Т. Тищенко // Подільський говір: Бібліографічний покажчик. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – С. 3-17.
5. Гриценко П. Основні риси подільського говору / П. Гриценко // Поділля: історико-етнографічне дослідження. – К : Доля, 1994. – С. 74-81.
6. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови / Ф. Т. Жилко. – К. : Рад. шк., 1966. – 308 с.
7. Задорожна Н. Лексичні діалектизми однієї говірки Синюхо-Бузького межиріччя / Н. Задорожна // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 105 (1). – С. 46-52.
8. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Кіровоградська область. – К. : Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1972. – 816 с.
9. Кузик Б. М. Кіровоградщина: історія та сучасність центру України: В 2 т. / Б. М. Кузик, В. В. Білошапка. – Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2005. – Т. 1. – 496 с.
10. Макарова Т. Подорож до Гайворона [Електронний ресурс] / Т. Макарова. – Режим доступу : blog.library.kr.ua/2009/07/blog-post.html
11. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / Г. І. Матвіяс. – К. : Наук. думка, 1990. – 168 с.
12. Прилипко Н. Подільський говір / Н. Прилипко // Українська мова: енциклопедія. – К. : Укр. енци. ім. М. П. Бажана, 2000. – 752 с.

А. П. Романченко,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра украинского языка

ГОВОР СЕЛА БАНДУРОВО ГАЙВОРОНСКОГО РАЙОНА КИРОВОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ

Говор села Бандурово, принадлежащий к подольскому говору, охарактеризован на разных уровнях украинского языка. Описаны его фонетические,

морфологические и лексико-семантические особенности. Внимание акцентируется на лексико-семантическом уровне говора. Специфика исследуемого говора продемонстрирована на примере сельскохозяйственной лексики. Рассмотрены некоторые названия, связанные с огородничеством.

Ключевые слова: говор, специфика, Бандурово, сельскохозяйственная лексика, огородные культуры.

A. P. Romanchenko,
Odessa National I. I. Mechnikov University,
Department of the Ukrainian language

THE DIALECT OF BANDUROVO VILLAGE (HAYVORON DISTRICT, KYROVOGRAD REGION)

The speech of Bandurovo village (Hayvoron district, Kyrovograd region) belongs to the south-west dialect of Ukrainian language. The author aimed to describe village dialect and to characterize it on different levels of Ukrainian language. Phonetic, morphologic and lexical-semantic dialect peculiarities, which distinguish it from the norms of modern Ukrainian language are also described. Phonetic and morphologic features in general inherent to the dialects of Eastern Podillya are supplemented by those which have not get occurred by researches and which are characterizing dialects of Eastern Podillya.

Special attention is paid to the lexical-semantic level of the dialect. Lexical tokens, which are specific for investigated dialect, are represented. Peculiarities of the village dialect are demonstrated as exemplified by agricultural vocabulary . Some names related to gardening are considered. Found out which sorts have and which parts consist of potatoes, cucumbers, tomatoes, beets, radishes, carrot, garlic, pumpkins, watermelons and cantaloupes. These garden plants are extremely common in the village and in neighbouring residential places. Variety of sorts of these plants are mainly devided by color, shape, time of sowing and geographical origin.

In the village dialect existing nomens indicating garden plants which are peculiar for Ukrainian literary language and those which are different from the norm. Some of these words are coincided with vocabulary of other dialects.

Key words: dialect, specificity, Bandurovo, agricultural vocabulary, truck crops.